

Samlad information om personer som flyr från Ukraina

Uppehållstillstånd, flyktingmottagande och asylsökande är finländsk behörighet. Personer som söker asyl eller tillfälligt skydd är migrationsverkets ansvar. Avsikten med denna sammanställning är att ge en grundläggande bild inför det att närmare direktiv och anvisningar givits av behörig myndighet.

Alternativ för personer från Ukraina:

1. kan vistas fritt i 90 dagar med biometriskt pass (enligt tidigare)
2. kan söka asyl (enligt tidigare)
3. kan beviljas uppehållstillstånd p.g.a. arbete, studier... (enligt tidigare)
4. kan söka tillfälligt skydd (ny!)

De tre första alternativen finns fortfarande kvar och ingenting med dessa förfaranden har ändrat. Resterande del av dokumentet fokuserar således på nummer fyra i listan och den nya möjligheten att söka tillfälligt skydd kopplat till att Europeiska unionen aktiverade det s.k. "massflyktsdirektivet".

Direktivet om tillfälligt skydd trädde i kraft den 4 mars 2022 genom EU:s genomförandebeslut 2022/382) och innebar ett nytt alternativ som skulle vara mer öppet för fler och dessutom ge uppehållstillstånd snabbare: att söka tillfälligt skydd.

Vem kan få tillfälligt skydd i Finland?

- Ukrainska medborgare som inte kan återvända till Ukraina på grund av Rysslands invasion i Ukraina
- Statslösa personer och medborgare i länder utanför Europeiska unionen eller Schengenavtalet, som har varit lagligen bosatta i Ukraina och som inte kan återvända till sitt ursprungsland på trygga och varaktiga villkor.
- Familjemedlemmar till ukrainare och familjemedlemmar till personer som åtnjöt internationellt skydd eller motsvarande nationellt skydd i Ukraina, om familjebandet knutits i Ukraina före den 24 februari 2022.

Håll dig uppdaterad
www.migri.fi
www.intermin.fi

Att söka om tillfälligt skydd på Åland

Tillfälligt skydd söks hos polisen på Åland. Genom massflyktsdirektivet behövs inte individuella bedömningar för uppehållstillstånd, vilket snabbar upp beslutet med ett par år jämförelsevis med en vanlig asylansökan. Tillfälligt skydd gör det möjligt att ge ett skydd åt en på förhand definierad och begränsad grupp. Processen blir således både enklare och snabbare.

Boka besök till Polisen för att ansöka om tillfälligt skydd: +358 18 527109
Registreringen sker på Strandgatan 27, Mariehamn. Ingång C.

Vid besöket skrivs personen in vid en flyktingförläggning som ansvarar för mottagningstjänsterna. Polisen informerar om rätten att få bo vid en förläggning och möjligheterna att söka uppehållstillstånd på olika grunder. Fram till dess att Migrationsverket öppnar en förläggning på Åland registreras personer vid Pansio flyktingförläggning (Åbo).

Landskapsregeringen har tagit fram ett lokalt informationsblad som Polisen delar ut vid registreringen. Detta uppdateras vid behov eller i samband med att den lokala mottagningscentralen startar på Åland. (Se bilaga).

Inskrivning vid flyktingförläggning/mottagningscentral

Idag skrivs personerna som söker tillfälligt skydd via Polisen i Mariehamn in vid Pansio förläggning (Åbo). Personerna har rätt att få boende och mottagningstjänster ordnat via förläggningen och bekostat via staten (läs mer under boende/mottagningstjänster). För privat/enskild inkvartering ersätts inte kostnaderna från staten.

Migrationsverket har beslutat att de kommer starta en förläggning på Åland och att det sker genom avtal mellan Migrationsverket och Röda Korset Ålandsdistrikt.

Fram till dess att det finns en enhet på Åland så skrivs personerna in vid Pansio förläggning även om personerna ordnat privat inkvartering och bor på Åland. Förläggningen ansvarar och bekostar socialvård, hälso-, och sjukvård, mottagningspenning, tolk.

Hur lång tid tar det att få tillfälligt skydd?

Upphållstillståndet blir klart på ett par veckor, medan själva kortet kan dröja ytterligare några veckor.

Efter beviljat uppehållstillstånd

Tillfälligt skydd likställs *inte* med ett vanligt asylförfarande. Personen som får tillfälligt skydd fortsätter, även efter beviljat uppehållstillstånd, vara inskriven vid en förläggning och ha rätt till mottagningstjänster under hela den tid som hans uppehållstillstånd för tillfälligt skydd är i kraft (initialt till 03.04.2023, men enligt nuvarande regelverk under maximalt 3 år totalt).

Personen har rätt att när som helst söka uppehållstillstånd på andra grunder.

Förläggningen ska enligt lag erbjuda vissa mottagningstjänster: såsom socialvård, handledning, rådgivning, hälso- och sjukvårdstjänster, arbets- och studieverksamhet.

Personen ska hålla kontakten och meddela eventuella adressändringar för att kunna ta del av de mottagningstjänster som förläggningen erbjuder.

Personen har rätt till hälso- och sjukvård i samma utsträckning som personer med boendekommun på Åland. Hälso- och sjukvård ingår i mottagningstjänsten och är kostnadsfri för individen. Personerna kommer att kallas till avgiftsfria hälsokontroller.

Pansio flyktingförläggning
e-post: vok.turku@redcross.fi
tel: +358 2 2764111, +358 40 828 4992

För personer som får tillfälligt skydd tillämpas FFS [lag \(2011/746\) om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel](#).

Flera åländska kommuner har sedan tidigare rutiner för planerat flyktingmottagande; kvotflyktingar eller personer som erhållit flyktingstatus genom en asylprocess. De anvisningar som tagits fram för detta omfattar inte, enligt nu rådande direktiv, de personer som söker tillfälligt skydd på Åland eller i Finland.

Grunden för ersättningssystemet kopplat till tillfälligt skydd är mer lik den tid som gäller för en person under asylprocessen, innan ett uppehållstillstånd givits.

- Personen har rätt till mottagningspenning
- Precis som med personer som söker asyl kan fakturor för tolk och hälso- och sjukvård skickas till förläggningens faktureringsadress för att ersättas.
- Kostnader för specialåtgärder i exempelvis skolan ska föregås av att läkare eller socialarbetare vid förläggningen har rekommenderat åtgärden på basen av en diagnos.

Inrikesministeriet har 08.04.2022 gått ut med information om att kommunerna ska ersättas av staten för kostnader för tjänster som kommunerna ordnar. Sirpa Paatero informerade att regeringen säkerställer att kommunerna ersätts för kostnader för såväl boendearrangemang som tjänster som syftar till att hjälpa barn som flytt från Ukraina och trygga deras inlärningsförutsättningar. Tjänsterna som nämns är:

- småbarnspedagogik,
- förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen,
- undervisning i svenska samt i det egna modersmålet
- tillräckliga elevvårdstjänster

Staten kommer med närmare anvisningar för hela Finland om förfaranden för ersättningar av extra kostnader inom kommunernas verksamheter.

Boende för personer som sökt och beviljas tillfälligt skydd

Syftet med mottagningstjänsterna är att trygga personernas försörjning och välbefinnande både inför och under det tillfälliga skyddet. Boendet hör till mottagningstjänsterna och Migrationsverkets ansvarsområden, men är en del som också kan väljas bort av individen.

Boende genom en förläggning

Personer som söker och beviljas tillfälligt skydd har rätt att bo på en förläggning och rätt till s.k. mottagningstjänster. Om förläggningen ordnar boendet - är det kostnadsfritt för individen (på samma sätt som för personer som söker asyl). Boende genom en förläggning kan vara vanliga lägenheter eller mer liknande internatboende - kostnadsfritt och kontrollerat för individen. I dagsläget har ingen förläggning något boendeavtal på Åland, vilket kan komma att ändra.

Boende genom en kommun

För att hitta snabbare lösningar har Finland nu, genom sin rambudget 05.04.2022, beslutat godkänna att kommunala utgifter ska ersättas. Detta omfattar exempelvis bostäder som kommunerna upplåtit eller hyrt upp för personer som sökt tillfälligt skydd. Bostäderna behöver inte vara ägda av kommunen, men ersättningarna betalas endast till kommunen, inte till privata aktörer. Kommunen ansvarar för god boendekvalitet samt att boendet är ändamålsenligt organiserat. Boendet ska vara kostnadsfritt för personer som söker tillfälligt skydd. Närmare anvisningar kring formerna för hur detta ska ersättas kommer från staten genom Migrationsverket. Beslutet kommer att gälla retroaktivt, som längst tillbaka till 4 mars 2022.

Privat/enskild inkvartering

Personen har rätt att själv arrangera sin inkvartering – s.k. privat/enskild inkvartering. Detta ersätts inte ekonomiskt av staten. Även vid privat inkvartering, hos släktingar, vänner, make/maka, behöver personen vara registrerad vid en förläggning. Staten ansvarar för personen. Personen har också rätt till mottagningstjänster. Om denna form av boende inte fungerar finns alltid möjlighet att kontakta sin förläggning för hjälp att hitta annat, kostnadsfritt boende.

OBS!

Personer som erbjuder inkvartering på Åland/Finland eller transport till Åland/Finland skall göra det på frivillig basis och utan krav på motprestation eller ekonomisk ersättning.

Personer får inte heller ta betalt för att förmedla jobb.¹

¹ Läs mer på: <https://migri.fi/sv/-/du-som-har-flytt-fran-ukraina-har-nagon-erjudit-dig-arbete-inkvartering-eller-transport-alltid-forsakra-dig-om-erbjudandets-riktighet> och www.manniskohandel.fi

Barnomsorg och grundskola

Barnomsorg och grundskola hör inte till mottagningstjänsterna och således inte till Migrationsverkets ansvarsområde, men är något som staten lyft som viktigt. 8 april skrev Inrikesministeriet och Finansministeriet i ett gemensamt meddelande:

"Kommunerna ersätts för de tjänster och kostnader som kommunerna ordnar och som syftar till att hjälpa barn som flytt från Ukraina och trygga deras inlärningsförutsättningar. Dessa tjänster är:

- *Småbarnspedagogik med statsunderstöd 2022 och genom temporär lag 2023*
- *Förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen*
- *Undervisning i finska eller svenska samt i det egna modersmålet*
- *Tillräckliga elevvårdstjänster"²*

Barn som anländer från Ukraina till kommuner på Åland har rätt till barnomsorg på grund av särskilda skäl i enlighet med 16§ del II i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola. Vad som anses vara särskilda skäl förtydligas i detaljmotiveringen i lagförslag 28/2018–2019.

I enlighet med 2§ del III i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola anges att varje läropliktigt barn har rätt till skolgång, även barn som av särskilda skäl vistas tillfälligt i kommunen. Rätt till skolgång gäller fram till den 31 juli det år då eleven fyller 18 år eller fram till att eleven slutfört grundskolan. Om personen slutfört grundskolan i sitt hemland så har hen alltså inte längre rätt till grundskola utan kan i stället delta i de kurser i svenska som ordnas via Medborgarinstitutet (se nedan om Kurser i svenska).

I enlighet med 6 § i del I i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola anges att språket inom barnomsorgen och grundskolan är svenska men att verksamheterna ska stöda barn och elever med ett annat modersmål än svenska och ge dem en god grund för sin kulturella och språkliga identitet. För barn i grundskolan kan kommunerna välja att erbjuda hemspråksundervisning till de nyanlända eleverna. Undervisning i hemspråket har stor betydelse för barns språk-, identitets-, personlighets- och tankeutveckling och stöder barnets förutsättningar att lära sig svenska.

Inom grundskolan innebär rätten till skolgång även rätt till förberedande undervisning. Ersättning till kommunerna för förberedande undervisning sker enligt etablerat landskapsandelssystem där elevantalet fastställs vid inledningen av höstterminen. I nuläget rekommenderar landskapsregeringen att kommunerna dokumenterar de merkostnaderna inom barnomsorg och grundskola som uppkommer under våren för att kunna redovisa vid eventuell möjlighet till tilläggsersättningar.

Kurser i svenska för unga, vuxna och pensionärer

För unga personer som anlant från Ukraina men som har slutfört grundskolan och därmed inte har rätt till grundskola i kommunen, har landskapsregeringen köpt in två kurser i svenska via Medborgarinstitutet.

² <https://intermin.fi/sv/-/kommunerna-far-ersattning-for-de-tjanster-som-de-tillhandahaller-for-ukrainarna>

Kurserna startade 4 april. Till dessa kurser har även vuxna och pensionärer kunnat anmäla sig. Till skillnad från vanliga SFI-utbildningar har kurserna inget krav på personerna att vara socialt försäkrade vid FPA. Det är ännu oklart vad som eventuellt kommer att erbjudas via förläggningen framöver då "studieverksamhet" benämns som en mottagningstjänst i lag.

Rätt att arbeta

Personer som söker uppehållstillstånd genom tillfälligt skydd har i och ansökan rätt att börja arbeta. Personerna kan själva kontrollera rätten att arbeta genom att gå och fråga Ams eller Skattebyrån. Arbetsgivare kan kontakta Migrationsverkets servicetelefon för arbetsgivare: +358 295 419 602. Det är ännu oklart vad som eventuellt kommer att erbjudas via förläggningen framöver då "arbetsverksamhet" benämns som en mottagningstjänst i lag.

Mottagningstjänster

Vilka tjänster som ska erbjudas fastställs i FFS [lag \(2011/746\) om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel](#).

Vid förläggningen ges individuell rådgivning och handledning. En del av förläggningarna ordnar måltider som en del av mottagningstjänsterna. Den förläggning personen är registrerad vid ordnar mottagningstjänsterna. För personer som får tillfälligt skydd erbjuds hälso- och sjukvårdstjänster som om personen var skriven i landet.

Till mottagningstjänsterna hör:

- Boende ordnat via förläggning
- social-, hälso- och sjukvårdstjänster
- mottagnings-/brukspenning
- tolkning samt arbets- och studieverksamhet

Vid förläggningen informeras om

- rättshjälp, rättigheter och skyldigheter
- förläggningens ordningsregler
- samhället

Tillfälligt skydd ges först 04.03.2023 och kan sedan förlängas till upp till tre år totalt enligt nuvarande direktiv – under hela den tiden. **Även efter beviljat uppehållstillstånd är personen skriven vid förläggning och migrationsverkets ansvar – förläggningen ordnar och samordnar service.**

På Åland erbjuds hälso- och sjukvårdstjänsterna via ÅHS och Medimar. (läs mer i Social och hälsovårdsministeriet Kommuninfo 1/2022, VN/7766/2022, bilaga)

Till skillnad från asylförfarande så ändras inte servicen efter ett beviljat uppehållstillstånd kopplat till tillfälligt skydd. Personerna erhåller inte flyktingstatus. Under perioden har personen självklart rätt att söka uppehållstillstånd p.g.a. andra kriterier – såsom exempelvis uppehållstillstånd för arbete.

Ekonomi för den som sökt och beviljats tillfälligt skydd

När en person ansöker om uppehållstillstånd kopplat till tillfälligt skydd ska personen lämna kontaktuppgifter och adress. I och med detta skickar sedan förläggningen hem en blankett så att personen kan ansöka om mottagningspenning. (Ovanstående förfarande är lika för personer som söker asyl). De som i samband med registreringen inte kan uppge en adress får en biljett till Pansio flyktingförläggning som tilldelar ett

kostnadsfritt boende. Om personen inte lyckas öppna ett bankkonto uppmanas den kontakta förläggningen för att hitta andra lösningar för utbetalning av mottagningspenning. Det är *förläggningen som är personernas socialkontor*.

KST anlitas lokalt vid socialjournsärenden och barnskyddsärenden.

Personer som ordnar sitt boende via en förläggning får hyran bekostad av förläggningen. (samma regelverk för asylsökanden som för personer som söker tillfälligt skydd). Storleken på mottagningspenningen beror bland annat på om det ingår mat.

Vid privat inkvartering gäller samma regler för personer som söker tillfälligt skydd som för andra asylsökanden. Ingen ersättning ges för boende.

Mer information:

- Frågor och svar till Migrationsverket om Rysslands angrepp mot Ukraina www.migri.fi/sv/fos-ukraina.
- Information om tillfälligt skydd för de som flyr från Ukraina www.migri.fi/sv/tillfalligt-skydd.
- Migrationsverket önskar att personer meddelar på förhand via en blankett/telefonnummer angående eventuella "hämtningar". Läs mer här och hitta länken till blankett: <https://migri.fi/sv/-/meddela-migrationsverket-i-forvag-om-transport-av-personer-fran-ukraina>
- Information om hur kriget i Ukraina påverkar inresa i Finland <https://raja.fi/sv/ankomst-till-finland-2022>
- Minimera riskerna genom kunskap <https://migri.fi/sv/-/du-som-har-flytt-fran-ukraina-har-nagon-erbjudit-dig-arbete-inkvartering-eller-transport-alltid-forsakra-dig-om-erbjudandets-riktighet>
- På www.manniskohandel.fi hittas mer information och kontaktuppgifter för att få veta mer om att identifiera människohandel och hur man ska agera om någon exempelvis arbetar gratis för att få bo gratis. Informationen finns på flera olika språk (t.ex. ukrainska)

Bilagor

- Informationsblad som delas ut till den som söker tillfälligt skydd vid Ålands polismyndighet
- Social- och hälsovårdsministeriets utskick till kommunerna
- Meddelande för kommuner den 14 april 2022: Ny verksamhetsmodell för mottagning av ukrainare som inkvarteras av kommunerna